

REGELGEVING EN HANDHAVING SMARTSHOPS

In veel (middel)grote gemeenten zijn één of enkele smartshops gevestigd. In 2003 telde Nederland naar schatting 165 smartshops. Het is lastig om het aantal smartshops precies te bepalen omdat er geen landelijke registratie wordt bijgehouden. In steden als Amsterdam en Maastricht zijn opvallend meer smartshops dan elders. Veel van de producten die worden verkocht in smartshops worden ook via internet aangeboden.

Verbod hallucinerende paddenstoelen

Sinds 1 december 2008 vallen zowel verse als gedroogde hallucinerende paddenstoelen (paddo's) onder lijst II van de Opiumwet en zijn daarmee te kwalificeren als softdrugs.

- [Risicobeoordeling paddo's](#)
- [Tweede Kamer, dossier Handhaving paddoverbod](#)

Wet- en regelgeving

De middelen die in smartshops worden verkocht zijn geen middelen in de zin van de [Opiumwet](#). Deze wet is dan ook niet van toepassing. Enkele producten die in smartshops worden verkocht bevatten werkzame stoffen die weliswaar genoemd worden op [Lijst I van de Opiumwet](#), maar die in onbewerkte vorm niet onder de wet vallen. Dit geldt bijvoorbeeld voor hallucinogene cactussen met als werkzame stof mescaline.

De producten die in de smartshop worden verkocht vallen onder de [Warenwet](#). In uitzonderlijke gevallen valt het assortiment dat in smartshops wordt verkocht ook nog onder een andere wet. Dit kunnen bijvoorbeeld zijn de [Wet voorkoming misbruik chemicaliën](#) of de [artikelen 174 en 175 van het Wetboek van Strafrecht](#). In de Warenwet zijn regels gesteld voor de hygiëne bij de bereiding, behandeling en verhandeling van waren, waaronder eet- en drinkwaren. Ook worden in deze wet zaken zoals etikettering en samenstelling geregeld. De Warenwet geldt voor alle waren die ter verkoop worden aangeboden, behalve als op een bepaald product specifieke wetgeving van toepassing is. Ook zijn er specifieke warenwettelijke toetsingskaders die van belang kunnen zijn voor producten die in smartshops worden aangeboden. Zo worden in het [Warenwetbesluit Kruidenpreparaten](#) kruiden genoemd die verboden zijn.

Toezicht en handhaving

De [nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit](#) (nVWA) is belast met het toezicht op de producten die vallen onder de Warenwet. Sinds januari 2003 kent de nVWA gespecialiseerde inspecteurs die het reguliere toezicht op smartshops uitoefenen. Als middelen worden aangetroffen die een direct gevaar vormen voor de volksgezondheid of middelen die krachtens de Warenwet zijn verboden, kan de nVWA de producten in beslag nemen en sancties opleggen.

Wanneer in smartshops toch middelen in de zin van de Opiumwet worden aangetroffen kan strafrechtelijk en bestuursrechtelijk worden opgetreden.

[Artikel 13b Opiumwet](#) geeft de burgemeester de bevoegdheid om bestuursdwang toe te passen bij voor het publiek toegankelijke lokalen (waaronder winkels) wanneer daar drugs worden verkocht, afgeleverd of verstrekt dan wel daartoe aanwezig zijn. Het is uiteindelijk aan de lokale driehoek (hoofdofficier, burgemeester en korpschef) om te beslissen over de lokale invulling van het handhavingsbeleid.

[Artikel 172 Gemeentewet](#) draagt de handhaving van de openbare orde in de gemeente op aan de burgemeester. De burgemeester kan optreden tegen mogelijke ordeverstoringen rondom smartshops.

Vestigingsbeleid

Gemeenten hebben bovendien de mogelijkheid om een ruimtelijk vestigingsbeleid met betrekking tot smartshops te voeren.

Bestemmingsplan

Op basis van de [Wet ruimtelijke ordening](#) stelt de gemeenteraad bestemmingsplannen vast voor het grondgebied van de gemeente. In een bestemmingsplan geeft de gemeente de bestemmingen aan van de gronden en gebouwen. Als een gemeente in haar bestemmingsplannen niets heeft geregeld over smartshops, zal de vestiging van smartshops in percelen met de bestemming 'winkel', 'detailhandel' en dergelijke in principe moeten worden toegestaan. In die situatie zijn smartshops niet toegestaan in panden waar een andere bestemming op rust, zoals bijvoorbeeld 'wonen' of 'kantoren'. Als het feitelijk gebruik van een pand strijdig is met het bestemmingsplan, biedt de Wet ruimtelijke ordening de gemeente de mogelijkheid om over te gaan tot aanzegging van bestuursdwang of tot oplegging van een dwangsom op basis van [artikel 125 Gemeentewet](#) om het gebruik in overeenstemming met de bestemming te brengen.

Door aanpassing van de bestemmingsplannen heeft de gemeente de mogelijkheid om een ruimtelijk vestigingsbeleid met betrekking tot smartshops te voeren. Voor het reguleren van het aantal smartshops zijn deugdelijke planologische motieven vereist. Planologisch optreden vanwege de negatieve ruimtelijke uitstraling van smartshops is alleen dan gerechtvaardigd als de branche zich in een zekere mate in (een gedeelte van) de gemeente concentreert. De vestiging van een enkele smartshop vormt in dit opzicht onvoldoende grond om tot een ruimtelijk vestigingsbeleid over te gaan.

Exploitatievergunningstelsel

Om te bepalen of een gemeente regels kan stellen voor smartshops door middel van een exploitatievergunningstelsel moet worden beoordeeld of smartshops in het algemeen een gevaar betekenen voor de openbare orde. Aan dit vereiste voor autonome verordeningbevoegdheid is voldaan wanneer er in de gemeente sprake is van concrete overlast en openbare ordeproblemen die verband houden met de aanwezigheid van smartshops. In dat geval kunnen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) nadere regels gesteld worden ter bescherming van het woon- en leefklimaat en de handhaving van de openbare orde.

Een eventuele mogelijkheid om zonder concrete overlast toch een vergunningensysteem te hanteren is dat de begrippen 'handhaving van de openbare orde' en 'bescherming van het woon- en leefklimaat' ruimer worden uitgelegd. Er wordt dan onder de begrippen ook de algemeen bestuurlijke preventie van criminaliteit verstaan. De omstandigheden in de gemeente kunnen dan een rol spelen. Te denken valt aan een overconcentratie in (een gedeelte van) de gemeente, eventuele criminele antecedenten van smartshophouders en een mogelijke verwevenheid met drugsbranches. Deze omstandigheden kunnen een gevaar betekenen voor de openbare orde. De invoering van een exploitatievergunningstelsel heeft dan tot doel te voorkomen dat de situatie in de nabije toekomst uit de hand loopt en zich onaanvaardbare risico's gaan voordoen. Op dit moment is nog niet duidelijk of deze omstandigheden zo'n gewicht hebben dat zij onder de noemer van de autonome verordeningbevoegdheid verdere lokale regulering van smartshops rechtvaardigen. Eventuele jurisprudentie zal hierover duidelijkheid moeten verschaffen.

Praktijkvoorbeelden

[Breda](#) (inclusief [evaluatie](#)), Venlo, Maastricht, Heerlen, Kerkrade, [Sittard-Geleen](#)

Ondersteunende instrumenten

De gemeente heeft ten slotte een aantal ondersteunende instrumenten ter beschikking.

Winkeltijdenwet

Smartshops zijn winkels die vallen onder de Winkeltijdenwet en dus van maandag tot en met zaterdag van 06.00 uur tot 22.00 uur open mogen zijn. Op grond van gemeentelijke winkeltijdenverordeningen is doorgaans voor winkels in toeristische gebieden de mogelijkheid gecreëerd om ook op zon- en feestdagen geopend te zijn. In sommige gemeenten zijn smartshops gevestigd in zulke toeristische gedeelten. Ook is het onder omstandigheden soms mogelijk ontheffing te krijgen om na 22.00 uur open te zijn. Het kan raadzaam zijn om vanuit het oogpunt van een terughoudend beleid ten aanzien van verkooppunten van smartproducten smartshops uit te zonderen van mogelijke verruimde winkeltijden op grond van de winkeltijdenverordening.

Drank- en Horecawet

Smartshops hebben doorgaans het karakter van detailhandel. Indien smartproducten worden verkocht in een horecabedrijf dat een vergunning heeft op grond van de Drank- en Horecawet kan de gemeente optreden op basis van die wet. Op grond van artikel 14 lid 2 van deze wet is het in beginsel niet toegestaan in het horecabedrijf tevens kleinhandel te bedrijven.

Wet BIBOB

De [Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur \(BIBOB\)](#) is sinds juni 2003 van kracht. In het [besluit BIBOB](#) zijn ook smartshops aangewezen als mogelijke categorieën waarop de wet van toepassing is. Zolang er geen vergunning op grond van een gemeentelijke verordening vereist is, kan het BIBOB-instrumentarium niet worden toegepast op smartshops. Het BIBOB-instrumentarium is bedoeld om bestuursorganen een extra mogelijkheid te geven een vergunning te weigeren of in te trekken. Dit kan indien er een 'ernstige mate van gevaar' is dat de vergunning (mede) gebruikt wordt om strafbare feiten te plegen, of om uit strafbare feiten verkregen geld wit te wassen. Voordat de gemeenten het [Bureau BIBOB](#) om een advies kunnen vragen dienen zij eerst zelf de integriteit van de vergunninghouder of -aanvrager te onderzoeken en te bekijken of er geen bestaande weigerings- of intrekingsgronden zijn. Ook dient de gemeente te onderzoeken of zij niet zelfstandig de wet BIBOB kan toepassen. De gemeente kan vervolgens een advies over de ernstige mate van gevaar inwinnen. Bureau BIBOB voert dan een intensieve screening uit van een persoon en zijn zakelijke relaties, waarbij diverse gesloten bronnen, zoals justitiële en financiële bronnen, worden geraadpleegd. Een BIBOB-advies kost € 500. Dit kan worden doorberekend in de leges.

Meer informatie

Voor vragen en / of opmerkingen kunt u contact opnemen met [Luuk Olsthoorn](#) of [Floris Faes](#).